

THE EUROPEAN DISCOVERY OF CHINA POMPEU FABRA UNIVERSITY BARCELONA

MATTEO RICCI I LA MISSIÓ JESUÏTA EL PODER DE LES IMATGES

Els missioners sempre tenien present el poder de les imatges. Això tant era cert per als missioners cristians com per als budistes. Ja hem parlat sobre Giovanni da Montecorvino, que al segle XIV va ser el primer bisbe cristià a Beijing. Recordem que havia encarregat sis **il·lustracions, que representaven l'Antic i el Nou Testament**, amb explicacions gravades.

Rada i Ricci eren ambdós missioners i tots dos coneixien sobradament el poder de les imatges. **Ambdós van veure l'interès dels mandarins pels llibres occidentals, la seva curiositat pel llibre** com a objecte, per les cartes que omplien les seves pàgines i fins i tot per la blancor del paper. **Però allò que atreia més l'atenció dels mandarins eren les imatges.** Rada va haver de donar tots els impresos religiosos que portava a un mandarí ben insistent, on figuraven escenes de la **Verge i la Passió.** Anys després, **l'expedició franciscana a la Xina també va observar l'atracció** dels xinesos per les imatges. Tot i així, els ordes monàstics no van sistematitzar el seu esforç per aproximar-se als xinesos amb imatges adaptades intencionalment al seu gust i sensibilitat.

Però als jesuïtes els agradava fer servir imatges, i Ricci va haver de trobar una manera de fer-les pràctiques. **Loiola era àvid a l'hora d'utilitzar imatges** per a la meditació i la prèdica. Per petició seva, Jerónimo Nadal, un jesuïta de Mallorca, va dibuixar una sèrie completa de cent cinquanta-tres imatges del Nou Testament per servir de suport als Exercicis Espirituals i per al **treball missioner.** **Les pintures s'organitzaven com a imatges dins d'imatges, a les quals diverses** subescenes representaven simultàniament moments i espais diferents dins del mateix relat. **Les escenes diferents s'identifiquen amb una llegenda, a,b,c,** lligada a un breu text explicatiu a peu de pàgina. Era un mètode mnemònic per predicar, consistent a traduir a imatges allò que **s'havia de recordar.**

Abans de la fi del segle XVI, el llibre de Nadal era a la Xina, i Ricci i altres jesuïtes se'n van **beneficiar amb la inclusió d'algunes de les seves** il·lustracions als àlbums de pregàries i gravats religiosos, adaptant-los a la sensibilitat xinesa.

Les modificacions introduïdes a l'obra original de Nadal suggereixen la manera d'adaptació jesuïta a les seves audiències xineses, com el **cas d'aquesta escena de l'Anunciació.** Primer de

tot, el pintor havia d'esborrar les ombres de l'escena original: les pintures xineses mai no n'incloïen. Els mobles i la decoració interior van canviar pels d'una casa Ming de classe alta. En comptes del simple mur de la pintura original, l'habitació de Maria ara té un paravent amb un paisatge xinès, i una finestra amb reixes mentre que les rajoles tenen el toc característic xinès. Una altra finestra s'obre a un jardí amb roques i plataners. A més, els núvols que transporten el colom de l'Esperit Sant i l'arcàngel Gabriel mostren les formes i les corbes que sovint acompanyen les divinitats religioses xineses. I també va simplificar el mètode: les llegendes i els textos havien desaparegut.

Més important encara és el fet que també va simplificar el missatge: la munió d'àngels, que recorden els escenaris budistes, desapareixen. I també la creació de l'home i la crucifixió, ambdós molt sensibles a l'audiència xinesa. Ricci coneixia per la seva experiència les dificultats que causava la crucifixió: de camí a Beijing, el seu equipatge va ser inspeccionat i quan van trobar un crucifix, amb un Crist penjant que patia amb els claus, Ricci va haver d'enfrontar-se a l'acusació de bruixeria i màgia negra. Amb aquesta situació, de moment evitava tot el possible la Passió de Crist. Sense cap mena de dubte, els altres ordes religiosos pensaven que els jesuïtes es passaven de la ratlla.

Tant Rada com Ricci van escriure informes sobre la Xina, però cap dels dos els van arribar a veure publicats. Ambdós van tenir supressions: Rada es va autocensurar, però el text original de Ricci va ser retocat, traduït al llatí i publicat l'any 1615 pel jesuïta Trigault, que va suprimir tots els detalls no pertinents que hi va trobar. El redisseny del text de Trigault va ser tan absolut que fins i tot va trobar adient firmar-lo amb el seu nom. A la dècada següent va ser traduït al francès, l'alemany, l'espanyol, l'italià i l'anglès.

Els capítols sobre la cultura, l'educació, els exàmens i l'administració organitzativa xinesa van consolidar la imatge ja existent al llibre de Mendoza d'un poble altament civilitzat i refinat.